

vedkommende begyndte farterne derimod at være mere end et år, da man under indtryk af de nye gunstige fragtmuligheder efterhånden afveg fra det gamle stive rutemønster. Die Harmonie var endda udelukkende beskæftiget i trampfart og anløb således kun Flensborg to gange mellem 1794 og 1812.

Et centralt formål med føringen af regnskaberne, som er foretaget af den korresponderende reder i Flensborg, har naturligvis været at beregne over- eller underskud for rederiet. Derfor er indført samtlige rederiets og skibets udgifter og indtægter samt hver enkelt parthavers indskud og udbetalinger.

Slutfacit for den gammeldags galiot Der Junge Hinrich blev et underskud, som må tilskrives dels det udslidte og reparationskrævende fartøj og dels de dårlige fragtkonjunkturer i tiden efter afslutningen af Den Amerikanske Uafhængigheds-krig. Modsat kunne de to nyere skibe drage nytte af de glimrende tider for fragtfart under de neutrale danske farver i årene 1793-1807, således at de begge sejlede store overskud hjem til ejerne. Ole Ventegodts beregninger af udbyttet hviler delvis på skøn og moderne forudsætninger, men virker ganske overbevisende.

Her som i andre henseender er hans fremstillingsform pædagogisk og klar, og selv om man på forhånd kunne nære bange anelser ved at skulle læse en bog, som næsten udelukkende er bygget på gennemgang af regnskaber, viser det sig, at forfatteren på imponerende vis formår at få stoffet gjort særdeles levende.

Bogen giver et enestående billede af tre af den florissante handels skibe og deres mænd.

Erik Gøbel

Högsta Domstolen 200 år. ERIK ANNERS: Från lagtolkning till lagstiftning. Högsta Domstolen og godtrosförvärver. Rättshistoriskt bibliotek. Bind 42. Lund 1989. 217 s.

Den svenske højesteret – kongens högsta domstolen – oprettedes i 1789 for at tage sig af de appelfunktioner, der hidtil var blevet varetaget af det samtidig afskaffede råd. Den nye domstol med tolv medlemmer, hvoraf halvdelen var ikke-adelige, var et led i Gustav III's reformer, og nogen sammenhæng med den franske revolution samme år kan ikke påvises. Retten blev iøvrigt ikke straks uafhængig af kongen. Det skete først i forbindelse med den nye regeringsform 1809.

Den foreliggende bog af Erik Anners, fhv. professor i retshistorie i Stockholm, handler nu slet ikke, som man kunne tro af overtitlen, om højesterets grundlæggelse, men om et specielt juridisk spørgsmål i Högsta domstolens virke nemlig rettens stilling til konflikten mellem en ejer af en ting og en godtroende erhverver – spørgsmålet om den oprindelige ejer kan forlange sin ting igen eller om den nye erhverver kan beholde den. Juristerne taler her om vindikation og eksstinktion. Efter den svenske lovbog fra 1734 havde ejeren ret til at forlange sin ting tilbage, men i et par afgørelser i midten af det 19. århundrede anlagde højesteret en nytolkning af reglerne, således at det blev en betingelse for at få tingen tilbage, at ejeren godtgjorde erhververens dennes udgifter i forbindelse med erhvervelsen. Dommen gav anledning til en del diskussion og forf. gennemgår de forskellige juridiske standpunkter, som kom til at stå overfor hinanden, førend højesterets

dom anerkendtes også af retsvidenskaben som gældende ret. Bogen er beregnet for retshistorikere og andre jurister med interesse for de juridiske dogmers udvikling. Om Högsta domstolens historie iøvrigt er bogen ikke oplysende, men der kan i de kommende år forventes en række andre skrifter, hvor forskellige sider af domstolens virke tages op i anledning af det netop overståede 200 års jubilæum.

Ditlev Tamm

ELSA PLATH-LANGHEINRICH: Als Goethe nach Uetersen schrieb, Das Leben der Conventualin Augusta Louise Gräfin zu Stolberg-Stolberg, Neumünster 1989, 376s.

Forfatterinden lever, musikalsk aktiv, i Uetersen. Hun har gennem grundig forskning tegnet billedet af en personlighed, der ellers kun er blevet lidet omtalt. Med Christian Günther Stolberg og hans hustru, Christiane Charlotte Grevinde af Castell-Remlingen, introduceres forældrene til Augusta Louise, født den 7. januar 1753 i Bramstedt. I 1756 flyttedes til København, hvor faderen blev Dronning Sophie Magdalenes hofmarskal. Det betød forbindelse til familien Bernstorff og dens tysksprogede kreds. Da faderen døde i 1765, overtog moderen godset Rungsted, hvor børnene voksede op. Den 7. april 1766 udnyttede Christian VII sin ret til at udpege konventualinder i Uetersen, den 29. september samme år blev Augusta Louise iklædt, men først fra 4. oktober 1770 begyndte hun sit klosterliv i husfællesskab med Anne Metta Baronesse Oberg. Forfatterinden har endda fundet frem til det endnu eksisterende hus.

I bogen gives der et overblik over indretningen af klostret Uetersen, dets indtægtskilder, midlernes fordeling mellem konventualinderne, deres deltagelse i det offentlige liv, i sognelivet og i forhold til skole- og fattigvæsen. Meget livfuldt skildres forholdet til kulturlivet i Hamborg og til slægtninge i Danmark og Slesvig-Holsten. Også konventualindernes rejser bliver gennemgransket – helt ned til reguleringen af klosterkørslerne.

Augusta Louises åndelige interesser førte fra den 16. januar 1775 til den 4. marts 1782 til en korrespondance med Goethe, der blev genoptaget 1822/23. Den 4. august 1782 døde Augusta Louises søster, Henriette, den danske minister Andreas Peter Bernstorffs hustru, i barselseng med det trettede barn. Den 8. august 1783 giftede Augusta Louise sig med enkemanden og afsluttede hermed sit klosterliv. Frugten af denne forbindelse var sønnen Karl Andreas Christian, født 1788 og død 1792 – Jens Juel har malet ham.

I 1797 blev Augusta Louise enke. Den første tid af enkestanden henlevedes i Bordesholm, siden flyttede hun til Kiel, hvor hun nærmede sig den gejstlige kreds omkring Claus Harms. Den 30. juni 1835 døde hun her og fandt sit sidste hvilested i Dreilützow.

I dette værk skildres for første gang i større bredde livet i et slesvig-holstensk adeligt jomfrukloster, og hermed bødes der på en mangel. Forsøg på lidt vel forkortede fremstillinger af den indviklede dansk-slesvig-holstenske historie kunne nok vække til modsigelse, men som biografi og tidsbillede er bogen værdifuld.

Bent Lewandowski